

DESCOPERIRI ROMANE INEDITE ÎN JUDEȚUL MUREȘ

Zonele de piemont ale Munților Călimani și Gurghiului au fost pînă nu demult mai puțin cunoscute și cercetate arheologic, lipsind investigațiile sistematice de teren. În acest sens, pentru îmbogățirea informațiilor de specialitate din acest domeniu, cît și pentru depistarea unor noi puncte de interes arheologic în zona menționată, Muzeul județean Mureș din Tîrgu Mureș împreună cu Institutul de Istorie și Arheologie din Cluj-Napoca, reprezentat prin cercetătorul dr. Ștefan Ferenczi, a întreprins în luna iunie 1979, o vastă perieghetză arheologică în partea nord-estică a județului Mureș¹.

Referitor la epoca romană, s-a putut urmări linia exterioară de apărare a limesului Daciei cu turnurile de veghe și semnalizare între castrerele romane de la Brîncovenesti și Călugăreni, respectiv între Călugăreni și Sărățeni, linie cuprinzînd nouă puncte topografice.

Ne propunem, în *nota* de față, să prezentăm unul dintre aceste puncte topografice identificat pe valea Gurghiului, în localitatea Ibănești — punctul toponimic numit „Cetățuia mică”, loc, unde ulterior în luna octombrie, muzeul mureșean a efectuat un sondaj de verificare (Pl. I).

Primele cercetări de suprafață pe valea Gurghiului le face încă în anul 1847, Neigebaur², pentru ca mai tîrziu, în 1942, pe urmele lui să calce un alt arheolog, Paulovics³. Amîndoi aveau în esență același scop — urmărirea sistemului defensiv în partea estică a Daciei romane, pe linia „drumului lui Traian”⁴.

Situată pe o culme, la cca 2 km Sud de vatra satului, lîngă o „Cetățuie mare”, cu o excelentă vizibilitate spre valea Gurghiului, „Cetățuia mică”, se prezintă sub forma unei fortificații cu plan patrulater, de 25×17 m, care are pe toate laturile sale un val de pămînt consolidat cu piatră, mărginit pe latura de Vest și Sud de șanțuri puțin adînci (Pl. II). Pe laturile de Nord și Est nu s-a identificat vreo urmă de șanț, fapt explicabil prin conformația geologică a terenului — pantă abruptă ce pornește chiar de la nivelul cetățuii, aceste șanțuri nemaiavîndu-și deci utilitatea.

---

¹ Raport preliminar din 25 iunie 1979, aflat la Muzeul județean Mureș din Tîrgu Mureș.

² J. F. Neigebaur, *Dacien aus den Uberresten des Klassischen Alterthums mit besonderer Rücksicht auf Siebenbürgen*, Kronstadt, 1851.

³ I. Paulovics, *Dacia keleti határvonala és az úgynevezett „dák”-ezüstkeincsek kérdése*, Kolozsvár, 1944.

⁴ Idem, cf. nota 36, A. Borbély și C. Schuchhardt, *Wälle und Chausseen im südlichen und östlichen Dacien*, în *AEM*, 9, 1885, 222 kk. U.o. 224.

Sondajul a constat dintr-o secțiune — A, de $23 \times 0,80$ m, deschisă pe axa lungă a cetății, în direcția Nord-Sud, ce a trecut prin centrul obiectivului, secționând șanțul de apărare și valul. Încă de la primul rând de hârleț, în stratul vegetal, au apărut fragmente ceramice și de chirpici mărunți. Între carourile 4—6, la Sud și 20—22, la Nord, a fost surprins valul de apărare al cetății. Acesta a fost construit din blocuri nefasonate de piatră, scoase la fața locului, așezate unele peste altele și consolidate cu pământ. Nu s-au descoperit urme de mortar. În interiorul valului pietrele sînt de dimensiuni mai mici, avînd forme neregulate.

Grosimea zidului nu este uniformă, ea variînd de la 2,00 m pe latura sudică pînă la cca 1,45 m în partea nordică. Pentru urmărirea zidului în partea sudică s-a deschis o micro-casetă A₁, spre Est, de 3×3 m. Astfel, s-au descoperit în continuare bolovanii și blocurile de piatră din zid. Între 0,60—0,80 m înregistrăm de asemenea fragmente ceramice și chirpici mărunți.

Tipologic ceramica aparține unor vase-borcan, căni, ulcioare, un capac, torți de vase, etc. Ea e de două culori: cărămizie-roșcată (Pl. III) și brun-negricioasă (Pl. IV—V). Pasta conține multe pietricele pisate, fiind uneori foarte friabilă.

Pe baza materialelor descoperite pînă în prezent și a observațiilor de teren făcute, putem considera întregul complex de factură romană provincială. Putem constata astfel pe „Cetățuia mică” existența unui *burgus* roman din secolele II—III e.n., avanpost în zona graniței provinciei Dacia.

Acesta făcea parte din sistemul defensiv al Daciei romane în partea Munților Gurghiu, cu rolul de a păzi accesul în această vale dinspre Depresiunea Giurgeului spre castelele romane de la Brîncovenesti la Nord și Călugăreni la Sud. Totodată avea și o funcție de legătură între castelele menționate.

Viitoarele săpături arheologice programate a avea loc la Ibănești, vor contribui, desigur, la elucidarea cît mai completă a acestei importante descoperiri, la obținerea unor noi informații și elemente culturale.

MIHAI PETICA

NEUE RÖMERE ENTDECKUNGEN IN BEZIRK MUREȘ

(Zusammenfassung)

Der Autor stellt in dieser kurzen Note die Resultate erster Kampagne von archäologischen Ausgrabungen dar, die in Ortschaft Ibănești — toponimischem Punkt „Cetățuia mică” (Kleinburg) stattfanden.

Anlässlich dieser Ausgrabungen wurde eine Festung quadratischer Form entdeckt, u.z. mit Schutzwälle und Grabung, die ein *burgus* aus dem Römischen Zeitalter in Provinz Dacia bildete. Dieses *burgus* gehörte zum Abwährsystem des Provinzes, im Tal von Gurghiu und war in strengster Verbindung mit den Römern Castren von Brîncovenesti und Călugăreni, befindlich auch in Bezirk Mureș.

Aufgrund des entdeckten keramischen Material ist festgestellt, dass das *burgus* von Ibănești setzt seine Existenz fort, auch nach dem Rückzug von Römern, jedoch unter anderen Formen und Bestimmungen, bis etwa IV. Jahrhundert u.Z.

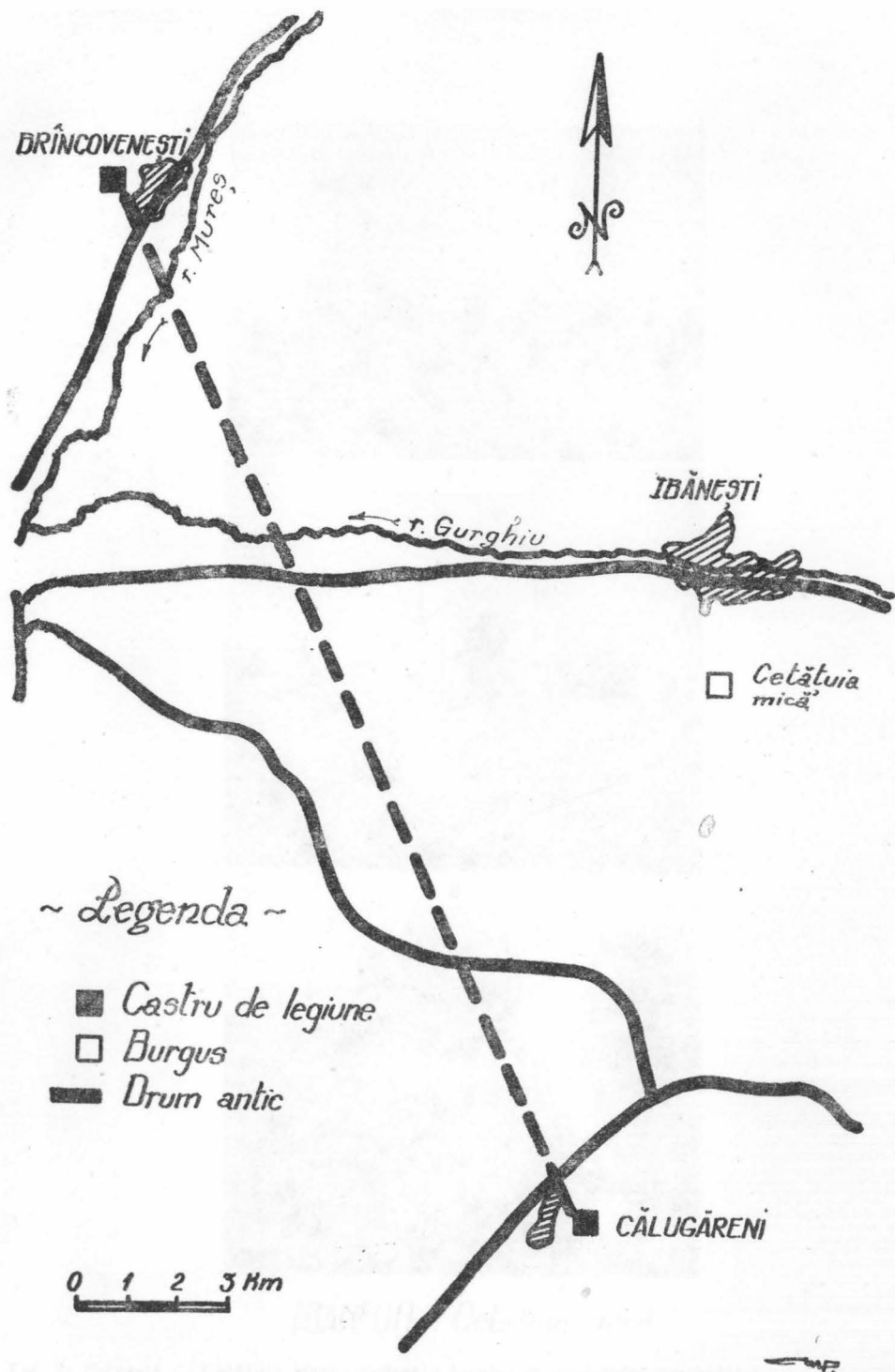
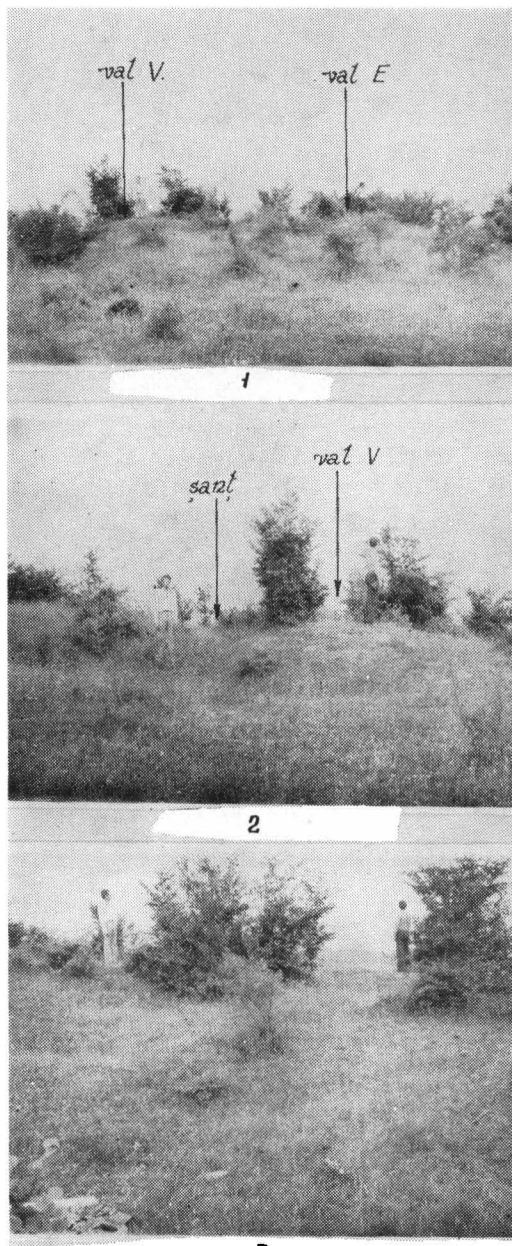

Fig. 1. Hartă a sectorului de limes între Brîncovenesti și Călugăreni, precizînd poziția

IBĂNEȘTI - ³Cetățuia mică

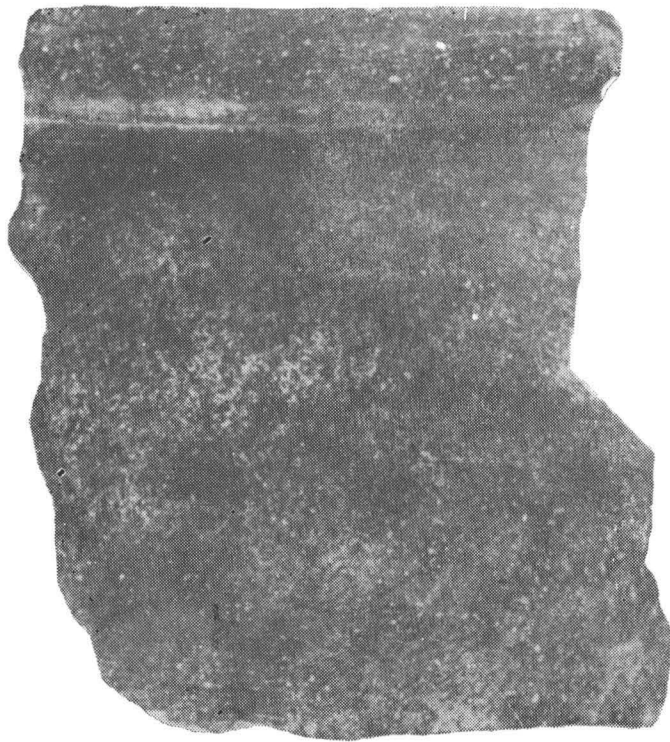
Fig. 2. Ibănești — Cetățuia Mică ; vedere a locului și aspectului terenului

Fig. 3. Fragmente ceramice recoltate din interiorul búrgus-ului

Fig. 4. Fragmente ceramice recoltate din interiorul fortificației

Fig. 5. Buză și fund de vas din interiorul burgus-ului